

Põhja- ja Baltimaade valijaskonna asedirektori hr. Åke Törnqvisti sõnavõtt 27. juuni 2001

Lubage mul tänada RVFi meeskonda Eesti kohta tehtud põhjaliku majandusarengu aruande ja hästi tasakaalustatud hinnangu eest valitsuse ees seisvatele ülesannetele. Me hindame kõrgelt põhjalikke konsultatsioone RVFiga 2000. aastal ja 2001. aasta kevadel. Eesti ametivõimud on pühendunult järginud praegust, 2001. aasta augustis aeguva valmisolekulaenu raames koostatud programmi. Eesti on otsustanud, et ei taotle uut valmisolekulaenu, kuid soovib jätkata tihedat koostööd RVFiga, muuhulgas ka Euroopa Liiduga ühinemise küsimustes. Oleme tänulikud RVFi personalile, juhtkonnale ja juhatusele Eesti toetamise eest kuue järjestikuse tugilaenu leppe korraldamisel. RVFi majanduspoliitilised nõuanded on oluliselt hõlbustanud üleminekuperioodi keeruliste, kuid edukate põhimõtteliste otsuste langetamist.

Eesti ja Euroopa Liidu ühinemisläbirääkimiste ajakava on tihe ja tehtavad makromajanduslikud valikud on tõeliseks väljakutseks. Aastad 2000 ja 2001 tähistavad uut etappi Eesti ja Euroopa Liidu vahelises majanduspoliitilises dialoogis, sügavamat ja pikema-ajalist analüüsi ja majanduspoliitika planeerimist. Eesti poolt Euroopa Komisjonile esitatud liitumiseelne majandusprogramm (*Pre-accession Economic Programme*) on strateegiline dokument. Programm sisaldab keskpikka makromajanduslikku prognoosi ja määratleb majanduspoliitika üldised kvantitatiivsed eesmärgid ning vahendid ja struktuurireformid eelseisvaks neljaks aastaks. Lisaks eelnevale on ka valitsuse statistilised andmed peaaegu täielikus vastavuses Euroopa Liidu standarditega.

MAJANDUSARENG JA VÄLJAVAATED

2000. aasta tõestas, et Eesti on toibunud 1998.-1999. aasta majanduslangusest. SKP kasv ulatus jõulise ekspordinõudluse ja samuti üha suureneva kodumaise tarbimise toel 6,4 protsendini. Üldvalitsuse bilanss, mis oli 1999. aastal järsult halvenenud, paranes oluliselt aastal 2000 ja jõudis plussi 2001. aasta esimeses kvartalis. 2000. aasta keskmine inflatsioon jäi 4 protsendi tasemele, kuid kasvav välissurve toiduainete ja nafta hindadele ning siseturu teenuste (muuhulgas ka elukondlike teenuste ja elektrienergia) hindade pidev kohandumine on 2000. aasta teisest poolest alates tõstnud märgatavalt 12 kuu inflatsiooninäitajaid. Inflatsioonitaseme erinevus euroalaga jääb 2001. aastal 3 protsendipunkti raamesse, seejuures võib nn. Balassa-Samuelsoni efekti poolt tekitatud hinnakasv ulatuda umbes 2 protsendipunkti.

Eesti kaupade ja teenuste bilansi puudujääk 2000. aastal jäi 5 protsendi tasemele SKP suhtes. Möödunud aasta maksebilansi investeerimistulude konto negatiivne saldo suurendas välismaiste otseinvesteeringute kõrge kasumlikkuse tõttu jooksevkonto puudujäägi 6,5 protsendile SKP suhtes. Pool registreeritud investeeringute väljavoolust investeeriti siiski Eesti majandusse tagasi, mis tõstis otseinvesteeringute juurdevoolu 7,9 protsendile SKP suhtes. Kasvanud investeerimisvajadus erastatud infrastruktuuri uuendamiseks ja Euroopa Liiduga ühinemisega seotud investeerimisprojektide rahastamiseks aastal 2001 suurendab usutavasti jooksevkonto puudujääki käesoleval aastal. Kuid loodetust parem jooksevkonto olukord 2001. aasta I kvartalis loob hea aluse, et hoida puudujääk sel aastal alla 8 protsendi. Kaupade ja teenuste bilansi puudujääk peaks jääma 5-7 protsendi piiresse.

Monetaartingimused on toetanud majanduskasvu ning reaalsektori finantseerimine kodumaise finantssektori ja välismaiste otseinvesteeringute või rahvusvaheliste kapitaliturgude kaudu on kasvanud 20 protsenti. Rahapakkumise ja pankade poolt finantseeritud kodumaise krediidi kasv on 2001. aasta esimestel kuudel olnud mõnevõrra kõrgem, vastavalt 26% ja 30%. 2001. aasta I poolel on raha- ja krediidiagregaatide kasv aeglustunud ja see peaks peegelduma aastakasvu languses lähikuudel.

Eesti võimud peavad majanduse lühiajalisi väljavaateid üldiselt soodsaks. Kuna maailma majanduskasvu väljavaated on ebakindlad, peaks välisnõudlus aeglustuma ning kasvootused on

siiski pisut madalamad kui 2000. aasta tulemused. Eesti majanduskasvuks aastal 2001 oodatakse 4,5...5,5 protsenti ja 2002. aastal 5,1...5,7 protsenti. Teisel poolaastal loodetakse inflatsiooni alanemist ja peatumist keskmiselt 5,5...5,9 protsendi juures aastal 2001 ja 3,5...4,2 protsendi juures aastal 2002.

Selles, millised on lähiaja riskid väljavaadetele, on Eesti võimud ja RVF üldjoontes samadel seisukohtadel. Kui USA majanduse järsk langus toob kaasa märkimisväärse kasvu aeglustumise Euroopas, mõjutab see tugevalt suurt osa Eesti ekspordinõudlusest. USAst alguse saanud öki võimalikku mõju peavad Eesti võimud siiski väiksemaks kui RVF. Peamine erinevus tundub olevat Euroopa majanduskasvu hinnangutes, aga ka euro vahetuskursis, eri ekspordisektoritele erineva osatähtsuse omistamises ning nende panuses Eesti SKPsse. Eesti võimude hinnangul tooks ühe protsendipunktilise SKP kasvu aeglustumine Euroopas kaasa 1...1,5 protsendipunktilise aeglustumise Eesti SKP kasvus.

EELARVE- JA STRUKTUURIPOLIITIKA

Aastal 2000 oli valitsussektori puudujääk Maapanga hoiuste tagasisaamist arvestamata 0,7 protsenti SKP suhtes (1999. aastal 4,6 protsenti). Selline ulatuslik puudujäägi vähenemine, mis ületas ka programmkriteeriumi, saavutati konservatiivse eelarvepoliitika abil. 2000. aastal hoiti keskvalitsuse eelarve nominaalkulud enam-vähem 1999. aasta tasemel.

2001. aasta esimene kvartal näitab konservatiivse eelarvepoliitika jätkumist, kuna tulud ületasid kulud 0,1 protsenti SKP suhtes. Võimud loodavad hoida üldvalitsuse eelarve enam-vähem tasakaalus, kuigi kohalike omavalitsuste võetud laenud võivad kaasa tuua vähese puudujäägi üldvalitsuse tasandil. 2002. aastal loodab valitsus hoida üldvalitsuse tulud ja kulud tasakaalus, tehes erandi vaid pensionireformiga seotud kulutustele. Pensionireform toob kaasa 0,5-1,0 protsendise puudujäägi SKP suhtes aastas keskpikal perioodil.

Struktuuriküsimused on jätkuvalt prioriteetsed. Reformide kavas on olulisimad praeguse jooksvalt finantseeritava pensionisüsteemi, tervishoiu ja hariduse raamkava reformimine, aga ka avaliku halduse tugevdamine. Riiklike kulutuste kvaliteedi parandamise ja tõhususe tõstmise huvides on paika pandud prioriteedid ja käivitamisel ühtne kulude planeerimise ja hindamise süsteem.

RAHAPOLIITIKA

Valuutakomiteed peetakse jätkuvalt sobivaks kuni Eesti ühinemiseni Euroopa Majandus- ja Rahaliiduga, säilib ka praegune krooni seotus. Nii välistatakse muidugi inflatsiooni otsejuhtimine või rahamassi juhtimine ning sisemaine rahaturg on täielikus sõltuvuses kapitali liikuvusest ja integreeritusest rahvusvaheliste finantsturgudega. Üheksa aastat valuutakomitee tingimustes on näidanud, et Eesti on seeläbi saavutanud majanduse märkimisväärse nominaalse ja reaalse lähenemise Euroopa Liidu omale.

Valuutakomitee põhimõte jääb alles, kuid rahapoliitika operatsioonilise raamistiku reform näeb ette, et kommertspankade kohustuslikku reservi viiakse sisse tehnilised muudatused, mis ei mõjuta samas kodumaise finantssektori likviidsust. Seda on kinnitanud reformi esimese etapi elluviimine: alates 1. jaanuarist 2001 võivad pangad hoida 25 protsenti kohustuslikust reservist kõrgekvaliteedilistes eurodes nomineeritud välisaktivates. 2001. aasta juulist alates laiendatakse seda võimalust 50 protsendile kohustuslikust reservist. Operatsioonilise raamistiku reformi eesmärk on tõsta süsteemi tõhusust, soodustada likviidsusjuhtimist valuutakomitee raames ja vähendada turumoonutusi ilma üldisi likviidsuspuhvreid vähendamata. Krediidiasutuste osaline kohustuslike reservide investeerimine rahvusvahelistele turgudele toob kaasa mõõduka baasraha ja Eesti Panga brutovälisreservi vähenemise. Oluline on rõhutada, et baasraha ja keskpanga reservide vähenemine on puhttehnilise iseloomuga.

FINANTSSEKTORI KÜSIMUSED

2000. aasta mais võttis Riigikogu vastu seaduse ühtse finantsjärelevalve asutuse loomise kohta. Nii kujuneb panganduse, väärtpaberivahenduse ja kindlustustegevuse järelevalves oluline sünergia. Uus finantsjärelevalve asutus peab plaanikohaselt alustama tööd 1. jaanuaril 2002. Asutus on küll seotud

keskpannaga ja kasutab selle haldustoetust, kuid täidab oma ülesandeid iseseisvalt vastavuses finantsjärelevalve rahvusvahelise hea tavaga.

Institutsioonilisi ja operatsioonilisi kitsaskohti mittepangandusliku finantssektori järelevalves aitavad ületada 2000. aastal vastu võetud kindlustustegevuse seadus ja väärtpaberituru seaduse eelnõu. Eelnõu esitati Riigikogu menetlusse 2001. aasta aprillis ja võetakse loodetavasti vastu pärast seadusandja suvepuhkust.

Kodumaise finantsturu väiksusest tingituna jääb Eesti finantssektor oma olemuselt üsna kontsentreerituks. Võimud kavatsevad siiski sellest tingitud võimalikke riske vähendada nii palju kui võimalik. Selles plaanis mõjutaks kahe Rootsi panga ühinemine Eestit tugevalt, sest nende pankade näol on tegemist kahe suure Eesti finantsinstitutsiooni strateegilise omanikuga. Konkurentsiseaduse kohaselt viiks see uue finantsgrupi moodustamisele, mis oleks turgu valitseva positsiooniga praktiliselt kõikides finantssüsteemi osades. Eesti võimud on teatanud, et rakendavad sellises olukorras kõikvõimalikke meetmeid konkurentsi säilitamiseks finantsturgudel.

Eesti finantssektorit nähakse üha enam kui osa laiemast Skandinaavia finantssüsteemist. Lisaks suurele Skandinaavia osalusele ja kasvavale krooni võlakirjade emissioonile integreeritud turul, on Helsingi Börsi HEX Grupp omandanud Tallinna Väärtpaberibörsi enamuososaluse ning esmajärjekorras on kavas ühise kauplemisskeskkonna kujundamine.

Lõpetuseks soovivad Eesti võimud veelkord rõhutada, et on võtnud oma kohuseks pidada kinni läbipaistvuse kõrgeimastest standarditest. Nad on nõus avaldama käesoleva IV artikli konsultatsioonide aruande ning raportid fiskaalläbipaistvuse ja andmekvaliteedi vastavuse kohta rahvusvahelistele normidele ja headele tavadele.

Originaaldokument: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2001/cr0197.pdf>